

A magánerdő-gazdálkodás erdészeti kutatással kapcsolatos igényei

A Nemzeti Agrárkutatás-fejlesztési és Innovációs Kerekasztal Természeti Erőforrások szekciójának 2008. augusztus 28-án Debrecenben megtartott előadás kivonata

A kialakuló magánerdő-gazdálkodói réteg új kihívások elé állítja az ágazati kutatást is. A magánerdő-tulajdonosok kor, nem, foglalkozás és lakóhely szerint rendkívül változatos összetételű százezres tömege rendkívül sokszínű kutatási igényeket fogalmaz meg. Előjáróban el kell mondani, hogy a magánerdő-gazdálkodói szektorban tapasztalható általános tökehiány miatt ez a kör még hosszú ideig nem tud fellépni fizetőképes megrendelőként a kutatások piacán. Éppen ezért, amennyiben a kormányzat komolyan gondolja a magánerdő-gazdálkodás fejlesztésének támogatását, akkor ennek hatékony eszköze a magánszektor által igényelt kutatási projektek állami és uniós forrásból történő finanszírozása.

Természetesen az előbb említett kutatási igények összefogása, és közülük a legfontosabbak kiemelése, nem könnyű feladat. A továbbiakban arra teszünk kísérletet, hogy a véleményünk szerint a magánerdő-gazdálkodók széles körének egyetértésével találkozható hosszú és középtávú kutatás-fejlesztési irányokat meghatározzuk.

Hosszú távú, stratégiai jelentőségű kutatási feladatok:

1. Új fajfajpolitika kialakítása. A kutatás megerősítését és helyzetbe hozását nem csak a gyorsan változó közgazdasági és jogi környezet, hanem legalább ennyire a korábbi időszakhoz képest rendkívül felgyorsult ökológiai környezetváltozás is indokolja. A termőhelyi viszonyok változásait lekövető olyan új fajfajpolitikára, vagy a jelenlegi gyökeres átdolgozására van szükség, amelynek eredményeként a magánerdő-tulajdonosok a kutatás segítségével tájékozódhatnak az erdőtelepítésekben és felújításokban alkalmazható fajokról, -fajtákról és -klónokról.

2. Minőségi fatermesztés magánerdőkben. Az elaprózott birtokszerkezet és az alacsony szintű szervezethezesség miatt a magánerdő-tulajdonosok jelentős része nem tud tömegtermelésben részt venni. Éppen ezért számukra kitör-

ési pontot jelent a magánerdőkre jellemző speciális viszonyok között végzett minőségi fatermesztés, amelynek technológiáit a kutatás dolgozza ki és adja át közérthető formában a gyakorlat számára.

3. Az erdő immateriális hasznainak elfogadtatása a társadalommal. Nálunk fejlettebb, gazdagabb országok és nemzetközi kutatási projektek sem voltak képesek az erdő közéleti feladatainak és szolgáltatásainak „forintosítására”, bár ez lenne az erdők irányába megnyilvánuló direkt társadalmi elismerés alapja. Ezért első lépésként azt javasoljuk, hogy a társadalom közvetett módon ismerje el az erdő sokszínű hasznait, többek között különböző adónemek csökkentésével, befizetésük időben történő széthúzásával, egyes befizetési kötelezettségek részleges vagy teljes elengedésével, kedvezőbb jogszabálykörnyezet megteremtésével. Ezek megfogalmazása és kimunkálása szintén a kutatás feladata és ha csupán néhány elemét tudjuk érvényesíteni az elmondottaknak, már példát mutathatunk Európa többi országának.

Középtávú, a vidékfejlesztéshez kapcsolódó, a kutatást érintő feladatok:

1. Klasszikus értelemben vett kutatások. Itt elsősorban a különböző jogcímekhez köthető erdészeti gazdaságtani kutatásokra, illetve a kísérletes előzményekkel rendelkező olyan ökológia kutatásokra gondolunk, amelyek az erdő környezetvédelmi kifizetésekhez, a NATURA 2000 hálózathoz, vagy az erdők gazdasági értékének növelése jogcímekhez kapcsolódnak.

2. Az uniós támogatások és az elvégzendő feladatok arányosítása. A vidékfejlesztés erdészeti jogcímeinek döntő többsége még nem indult meg. Ezeknél a jogcímeknél a kutatás feladata kell, hogy legyen az igénybe vehető támogatások és az értük elvárható, elvégzendő feladatok helyes arányának meghatározása. Le kell szögezni, hogy egy jogcím csak akkor lesz vonzó a magánerdős pályázók számára, ha az legalább nullszaldósnak bizonyul. A pályázatot kiírók gyakran nem veszik figyelembe, hogy az igénybevevők számára ez egy rendkívül sok rizikófaktorral (bonyolult adminisztráció, elhúzódo-

döntéshozatal, késedelmes kifizetések, szigorú ellenőrzés és szankciók) és hosszú előfinanszírozási periódussal (1-2 év) terhelt beruházás. Éppen ezért az erdészeti gazdaságtani kutatás segítségével kell meghatározni az optimális támogatás/feladat-arányokat az egyes jogcímeknél.

3. Az erdészeti jogcímek monitorozása. Nem klasszikus értelemben vett kutatási feladat, azonban a vidékfejlesztés és ezzel a magánerdő-gazdálkodás jövőjének egyik legfontosabb feltétele az egyes vidékfejlesztési jogcímek folyamatos nyomon kísérése és a szükséges beavatkozások megtétele. Ezt, véleményünk szerint, a mérleg nyelvét jelentő, független erdészeti kutatásra kell bízni egyfajta „tudományos kontroll” keretében. Az egyes jogcímekhez rendelt kutatóknak szabad bejárást kell kapniuk a pályázókhoz, a szakhatóságokhoz, a kifizetőhelyhez és közvetlen kapcsolati lehetőséget a döntéshozókhoz, hogy időben jelezhessék az egyes jogcímekkel kapcsolatos teendőket (támogatási arányok módosítása, jogcím szűkítése, bővítése az igények függvényében, jogcímek közötti források átcsoportosítása stb.).

Végezetül nagyon fontos kiemelni a kutatás szerepét az erdészei kommunikációban. Tény, hogy a közvélemény sokkal jobban elfogadja egy-egy elismert tudományos szakember kutatási eredményekkel alátámasztott véleményét, mint az adott szektor bármelyik más szereplőjének nyilatkozatát. Ezért a jövőben az ágazati kommunikációban kiemelt szerepet kell biztosítani a kutatásnak és lehetőséget kell adni arra, hogy markánsabban fogalmazza meg kutatási eredményeken alapuló véleményét, állásfoglalását az olyan kérdésekben is, mint például a zöld-erdész vita.

Dr. Sárvári János

Honlapjaink:

www.oce.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.allamerdo.hu

www.erdo.hu